

Μακεδονικά

Τόμ. 25, Αρ. 1 (1986)

Μητροπολίτης Σάρδεων Μάξιμος
(Χρηστόπουλος)

Κωνσταντίνος Αναστασίου-Βαβούσκος

doi: [10.12681/makedonika.237](https://doi.org/10.12681/makedonika.237)

Copyright © 2014, Κωνσταντίνος Αναστασίου-Βαβούσκος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αναστασίου-Βαβούσκος Κ. (1986). Μητροπολίτης Σάρδεων Μάξιμος (Χρηστόπουλος). *Μακεδονικά*, 25(1), 403–405.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.237>

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΣΑΡΔΕΩΝ ΜΑΞΙΜΟΣ (ΧΡΗΣΤΟΠΟΥΛΟΣ)

Τὴν Τρίτην 30ὴν Δεκεμβρίου 1986 ἀπεβίωσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κορυφαῖος ἱεράρχης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὁ μητροπολίτης Σάρδεων Μάξιμος. Ὁ θάνατός του ὑπῆρξεν αἰφνίδιος καὶ ἀπροσδόκητος. Διότι καθ' ὄλην τὴν πρῶταν τῆς ἡμέρας ἐκεῖνης εἰργάσθη, ὡς συνήθως, εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Αὐλὴν, διεκπεραιῶν τὰ τρέχοντα ζητήματα (μετὰ τὴν βαρεῖαν νόσον τοῦ μητροπολίτου Χαλκηδόνος Μελίτωνος αὐτὸς ἐπωμίσθη τὰς τρεχούσας εὐθύνas τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου) καὶ ἐτακτοποίησε μάλιστα καὶ τὰ τῆς παραδοσιακῆς ἐορτῆς τῆς πίττας, ἡ ὁποία θὰ ἐλάμβανε χώραν τὴν ἐπομένην, παραμονὴν τῆς Πρωτοχρονιάς, κατὰ τὴν ὁποίαν αὐτὸς θὰ προσεφάνει τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Δημήτριον, χωρὶς νὰ διαφανῇ σύμπτωμα προδικάζον τὸ ἄμεσον τραγικὸν τέλος του. Τὸ πρῶτον ἠσθάνθη ἐλαφρὰς ἐνοχλήσεις εἰς τὴν πλάτην, διὰ τὰς ὁποίας καὶ παρεπονέθη ἄργά τὴν μεσημβρίαν, ὅτε καὶ ἀπεχώρησε τοῦ Πατριαρχείου κατὰκοπος ἐκ τῆς ἐξαντλητικῆς ἐργασίας, χωρὶς νὰ δοθῇ ἰδιαιτέρα σημασία εἰς τὸ γεγονός. Μετ' οὐ πολὺ, δυστυχῶς, εὐρέθη νεκρὸς εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς οἰκίας φίλου του καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, πρὸς τὴν ὁποίαν προφανῶς λόγφ ἐντάσεως τῶν ἐνοχλήσεων τῆς πλάτης του κατήλυθεν τὰ βήματά του.

Ὁ θάνατος τοῦ μητροπολίτου Σάρδεων ἀναμφιβόλως ἀποτελεῖ ἀπώλειαν διὰ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ μέγεθος τῆς ὁποίας καθίσταται ἔτι σημαντικώτερον εἰς τὰς κρίσιμους στιγμὰς, τὰς ὁποίας τοῦτο διέρχεται. Διότι, πράγματι, ὁ ἐκδηψάσας εἰς Κύριον ἱεράρχης δὲν ὑπῆρξεν ἀπλοῦς ἐπίσκοπος συναριθμούμενος μεταξὺ τῶσων ἄλλων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰθύνόντων εἰς τὸ ἱστορικὸν Πατριαρχεῖον λόγφ τῆς παραγωγικῆς του δραστηριότητος καὶ τῆς ἀκαταπονήτου ἐργατικότητος καὶ ἐξαίρετος πνευματικὸς αὐτοῦ ἀνὴρ λόγφ τῆς λαμπρὰς του ἐπιστημονικῆς καταρτίσεως. Αὐτὸς ἐργάσθη ἀριστα τὰ διάφορα προβλήματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, μὲ τὴν ἱστορίαν μάλιστα τοῦ ὁποίου ἠσχολήθη εἰς ὀγκώδη τόμον γραφέντου ἑλληνιστί «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ. Ἱστορικοκανονικὴ μελέτη». Πατριαρχικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, Θεσσαλονίκη 1972), ὁ ὁποῖος ἐπέπρωτο νὰ ἔχη εὐρυτάτην ἀπῆχσιν ὡς μεταφρασεῖς εἰς τὰς κυριωτέρας τῶν ξένων γλωσσῶν καὶ βραβευθεὶς ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ αἰόδιμος ἱεράρχης κατέστη διεθνῶς γνωστός διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν του ἰκανότητα, τὴν λεπτολόγον ἀνάλυσιν τῶν ἱστορικῶν κειμένων, τὴν εὐστοχον καὶ εὐπρεπῆ ἀντίκρουσιν τῶν ἀντιθέτων ἀπόψεων καὶ τὴν σαφῆ τοποθέτησιν του ἐπὶ ἀποφασιστικῆς σημασίας θεμάτων. Σημεῖα ὅτι ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τὸν ἀνεκήρυξεν ἐπίτιμον διδάκτορα ἐπισηφραγίσασα καὶ αὐτὴ τὴν διεθνή του ἀναγνώρισιν.

Μὲ τὸ ἔργον του αὐτὸ ὁ αἰόδιμος ἱεράρχης προσέφερε πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ὑπερασπισθεὶς ἐπιστημονικῶς τὰς ἀνὰ τοὺς αἰῶνας θέσεις του καὶ διασκεδάσας ὅσα κατ' αὐτοῦ, κυρίως πρὸς ὑποβάθμισιν τοῦ ρόλου του ὡς κορυφῆς τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ μάλιστα προσερχόμενα καὶ ἐκ κύκλων τῆς Ὀρθοδοξίας, κατὰ καιροὺς κατηνέχθησαν. Ὡς πρὸς τὸ ἔργον αὐτὸ ἔσχον τότε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ προβῶ εἰς βιβλιοκρίσιν εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦτο («Μακεδονικά» II', 1974, σ. 448-459), ὡς καὶ εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Θεσσαλονίκης «Ἀρμενόπουλος» (27, σελ. 732-740) καὶ νὰ χρησιμοποιοῦσῃ πολλές ἐκ τῶν εἰς αὐτὸ ὑποστηρικθειῶν θέσεων εἰς τὸ Ἐγχειρίδιον Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, τὸ ὁποῖον ἐδημοσίευσα ἄργότερον. Ὁ αἰόδιμος ὁμως ἱεράρχης δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὸ ἔργον τοῦτο. Ἡ-

σχολήθη και με άλλα θέματα, ως είναι, φέρ' εἰπεῖν, τὸ τοῦ αὐτοκεφάλου καθεστῶτος τοῦ Πατριαρχείου Ἰβηρίας (Γεωργίας), τοῦ ὁποῖου με ἐξονυχιστικὴν ἔρευναν τῶν πηγῶν τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν και τὴν νῦν νομοκανονικὴν θέσιν ἐξεκαθάρισε. Καὶ τὴν μελέτην του ταύτην («Ἡ ἐκκλησία Γεωργίας (Ἰβηρίας) και τὸ αὐτοκέφαλον αὐτῆς», ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία», 1966) ἐχρησιμοποίησα και μάλιστα ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν διορθώσωσιν τοῦ σχετικοῦ κεφαλαίου εἰς τὸ μνημονευθὲν Ἐγχειρίδιον Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου. Ὁ αἰδιμὸς ἱεράρχης συνδυάζων διοικητικὰς και ἐπιστημονικὰς ἰκανότητας ἀπετέλεσεν, ὡς ἦτο φυσικόν, ἑνωρὶς στέλεχος ἰσχυρόν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἐὰν προστεθοῦν εἰς ταῦτα ἡ σφωροσύνη και ἡ μεγάλη του ἀγάπη και ἀφοσίωσις εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Ἐθρόνον, ὁ ὁποῖος ἔχει τὸσση ἀνάγκη ἐξ ἀνδρῶν με τοιαύτας ἀρετὰς κεκοσμημένων, εἶναι εὐκολόν νὰ κατανοηθῆ τὸ μέγεθος τῆς ἀπαλείας, τὴν ὁποῖαν ὑπέστη ἐν τῷ προσώπῳ του ὁ αἰωνόβιος θεσμὸς τοῦ Φαναρίου.

Δι' ὄλους αὐτοὺς τοὺς λόγους εὐρίσκω ὅτι δὲν ἡδύνατο νὰ ὑπάρξη πλέον εὐστοχος παρατήρησις ἐκείνης τοῦ ἐκφωνήσαντος τὸν ἐπικήδειον αὐτοῦ ὑπογραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διακόνου Μελίτωνος Καρᾶ δρ. Θ., κατὰ τὴν ὁποῖαν «ἀνὴρ μέγας κεκοιμήται». Ὅντως ἀνὴρ μέγας ἐκοιμήθη εἰς τὴν Βασιλεῦσαν εἰς χρόνους ὁμοῦ χαλεποῦς διὰ τὸ σεπτὸν Πατριαρχεῖον. Ἐν τούτοις δὲν πρέπει καὶ κατὰ τὰ ἄλλα τὸσον δεδικοιωλογημένη θλίψις πάντων νὰ ἐμφυσηθῆ πνεύμα ἀπαισιοδοξίας εἰς τὸ Φανάριον. Διότι ὁ αἰωνόβιος θεσμὸς τῆς κορυφῆς τῆς Ὁρθοδοξίας πολλακίς και εἰς τὸ παρελθὸν ἐβλήθη, οὐδέποτε ὁμοῦ καταβλήθη και οὔτε πρόκειται νὰ καταβληθῆ. Τὸν ἐκδημήσαντα ἱεράρχην ἄλλος θὰ εὐρεθῆ νὰ ἀντικαταστήσῃ και ἡ ἀπόλεια ὁσον μεγάλη και ἂν εἶναι θὰ εὐρεθῆ τρόπος νὰ ἀναπληρωθῆ. Δι' αὐτὸ σημειῶ με ἰδιαίτεράν ἰκανοποίησιν τὰ ὅσα ἐν εἶδει ὑποσχέσεως ἐν τέλει τοῦ μνημονευθέντος ἐπικήδειου ἐλέθησαν: «Ναί, γέροντα, κοιμήσου ἡσυχος και ἡμεῖς οἱ νεώτεροι θὰ εἴμεθα φρουροὶ ἄγρυπνοι, κατὰ τὸ θέλημά σου, τῆς Οἰκουμενικῆς ταύτης θαύδος, τὴν ὁποῖαν σὸν Ἐθρῷ ἐὰ διατηρήσωμεν ἐδὼ εἰς τὸν αἰῶνα, διὰ νὰ φωτίζη τὴν Ὁρθοδοξίαν, τὸ Γένος, τὸν Χριστιανισμόν, τὸν Κόσμον ὅλον».

Ὁ μητροπολίτης Σάρδεων ἦτο Μακεδῶν. Ἐγεννήθη εἰς τὸ χωρίον Στεζάκι (νῦν Ἀηδόνια) Γρεβενῶν τὴν 7ην Ἰουλίου 1914 ἐκ γονέων γηγενῶν Χρήστου και Τριανταφυλλιάς, οἱ ὁποῖοι μετηνάστευσαν ἐν συνεχείᾳ εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς ἀνεύρεσιν καλυτέρας τύχης, κατὰ τὰ ἐκ παραδόσεως ἰσχύσαντα εἰς τὴν περιοχὴν. Ἐνωρὶς ἠσθάνθη κλίσιν πρὸς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα, δι' αὐτὸ δὲ και εἰσθλήεν εἰς τὴν γηραρὰν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπεφοίτησεν ἀριστοῦχος τὸ 1937. Γέροντα ἔσχε τὸν τότε μητροπολίτην Χαλκηδόνας και κατόπιν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Μάξιμον Ε', ὁ ὁποῖος τὸ 1938 ἔχειροτόνησε διάκονον ἀπονέμων εἰς αὐτὸν τὸ ἴδιον αὐτοῦ δνομα, με τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο ἀργότερον νὰ γίνῃ γνωστός παγκοσμίως, και διορίζων αὐτὸν συγχρόνως ἀρχιδιάκονον και ἱεροκήρυκα τῆς Μητροπόλεώς του. Ἐκτοτε ἡ ἐξέλιξις του ὑπῆρξεν ἀλματώδης. Τὸ 1941 διορίσθη ὑπογραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου και τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1944 προήχθη εἰς ἀρχιγραμματέα αὐτῆς ἐπὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βενιαμίν Α', ἐνῶ συγχρόνως ἔχειροτονεῖτο πρεσβύτερος και ἔχειροθετεῖτο ἀρχιμανδρίτης. Τὸ 1946, εἰς ἡλικίαν μόλις τριάκοντα και δύο ἐτῶν, ἐκλέγεται μητροπολίτης Σάρδεων. Αἰτιολογῶν ἐπὶ Συνόδου τὴν ἐκλογὴν ταύτην ὁ τότε Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Μάξιμος Ε', ὁ και γέρον αὐτοῦ τυγχάνων, ἐτόνισεν ὅτι αὐτὴ εἶναι «παραδειγματικὸς ζήλου, τῆς ἰδιαζούσης ἀκριβείας, τάξεως, φιλοτιμίας και φιλοπονίας δόκιμον και ἀμεμπτον». Ὁ αἰδιμὸς ἱεράρχης και ὡς προστατευόμενος τοῦ Μαξίμου Ε', τοῦ παρατηθέντος ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἐθρόνου με συνέπειαν νὰ ἀνέλθῃ εἰς αὐτὸν ὁ Ἀθηναγόρας ὁ Α', δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εὐρίσκειται πάντοτε ἐν ἀρμονίᾳ με τὸν νέον Πατριάρχην. Εἶχε πάντοτε τὸ θάρρος νὰ διαφωνῆ εἰς θέματα

διορθόδοξα και διαχριστιανικά, ἀλλὰ μὲ τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὸν σύνεσιν καὶ λογικὴν, καὶ χωρὶς νὰ διαταραχθοῦν αἱ προσωπικαὶ αὐτῶν σχέσεις.

Ἡ φορὰ τῶν πραγμάτων ἀπέδειξεν ὅτι κατὰ τὰς διαφωνίας αὐτάς ὁ μητροπολίτης Σάρδων εἶχε κατὰ τὸ πλεῖστον δίκαιον, γεγονὸς ὅπερ εἶχεν ὡς συνέπειαν νὰ ἀξηθῆ τὸ κύρος του καὶ νὰ καταστῆ οὕτω πῶς ἐπὶ τῆς νῦν Πατριαρχείας Δημητρίου Α' δεσπόζουσα φυσιογνωμία. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου Α', λόγῳ γενομένου περὶ τῶν ὑποψηφιοτήτων πρὸς ἀνάδειξιν εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον, ὁ αἰοίδιμος ἱεράρχης ἀπέκλεισεν ἑαυτὸν διαρρήδη. Δὲν εἶχε βλέψεις πατριαρχικὰς. Ἦρκεῖτο εἰς τὴν μετριόφρονα προσφορὰν (καὶ τί προσφορὰν) τῆς ὑπηρεσίας του εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Τὸ παρελθὸν ἔτος ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῶν φίλων τῶν ἐκτιμῶντων τὴν ἑν γένει προσφορὰν του εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ Γένος καὶ τὴν ἐπιστήμην, νὰ ἐκδοθῆ τόμος πρὸς τιμὴν του. Δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ζήσῃ τὴν χαρὰν τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπίδοσεως τούτου. Ὁ τόμος θὰ ἐκδοθῆ ἤδη εἰς μνήμην του καὶ ἤδη ἅμα τῷ θανάτῳ του ἀπέστειλα τὴν ἐμὴν εἰσφορὰν.

Μὲ τὸ παρὸν σημείωμα συμπληρῶ τὴν προσφορὰν μου πρὸς Αὐτόν, τὸν πράγματι ἄξιον ἱεράρχην, τὸν διαπρεπῆ συγγραφέα, τὸν πιστὸν συνοδικόν, τὸν ἀκαταπόνητον ἐργάτην τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου, τὸν ἀνεκτίμητον φίλον. Αὐτὸς μὲν ἀναπαύεται εἰς τὴν Βασιλεῦσαν παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς χορείας τῶν προκατόχων του ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου, τὰ ἔργα του ὅμως θὰ κοσμοῦν τὰς βιβλιοθήκας εἰς αἰώνιον μνημόσυνον αὐτοῦ τοῦ πτωχοῦ Μακεδόνα μετανάστου, ὁ ὅποιος ἀνήλθεν εἰς τὰ κορυφαῖα ἀξιώματα τοῦ σεπτοῦ τεμένους τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Γένους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΒΑΒΟΥΚΟΣ